

crkva u svijetu

OSVRTI I PRIKAZI

EKUMENIZAM, RAZNOLIKOST I JEDINSTVO CRKVE

Ratko Perić—Michal Lacko: *DEKRET O EKUMENIZMU UNITATIS REDINTEGRATIO, DEKRET O ISTOČNIM KATOLIČKIM CRKVAMA ORIENTALIUM ECCLESIARUM*, Filozofsko-teološki institut Družbe Isusove, Zagreb, 1987.

Drago Šimundža

Jedan od važnih teološko-eklezijskih nizova koji su se u posaborskom vremenu pojavili u nas svakako je niz KOMENTARI DOKUMENATA DRUGOG VATIKANSKOG SABORA koji je pokrenuo Filozofsko-teološki institut DI u Zagrebu, s dr. Rudolfom Brajčićem na čelu. Od predviđenih 13 svezaka nekoliko ih je već izišlo: prvi svezak: Konstitucija o liturgiji (Martin Kirigin), zatim prvi i drugi svezak — u nizu treći i četvrti — o Dogmatskoj konstituciji o Crkvi, (iz pera više autora: R. Brajčić, M. Zovkić, I. Kopic, A. Strle, N. M. Roščić, D. Dimitrijević), osmi svezak: Dekret o svećeničkom odgoju i obrazovanju (Vladimir Mercep), jedanaesti svezak: Konstitucija o božanskoj objavi (Lj. Rupčić, A. Kresina, A. Škrinjar) i ovaj svezak, peti, Dekret o ekumenizmu i Istočnim katoličkim Crkvama.

Mada u stanovitom zakašnjenju, naša će Crkva i kulturna javnost u ovom nizu dobiti kompletnu zbirku komentara saborskih dokumenata. Značajan je to doprinos ne samo za ovaj trenutak nego za daljnja polazišta i cjelokupni rad naše teološke znanosti.

Pred nama je naslovljeni svezak o ekumenizmu i istočnim katoličkim Crkvama. Makar su po sebi različiti u svojoj su unutrašnjoj funkciji paralelni, »imaju mnogo dodirnih točaka«. Ova dva dekreta obrađena su, zato, u jednoj knjizi; naravno, svaki za se. Autor je prvoga dr. Ratko Perić, rektor hrvatskog zavoda sv. Jeronima u Rimu, drugoga, danas već pokojni, dr. Michal Lacko, isusovac, Slovak, profesor povijesti na Orijentalnom institutu u Rimu, dobar poznavalac hrvatskoga jezika i naših prilika.

Ekumenizam je u saborskom Dekretu dobio službenu potporu: autentičnu potvrdu načelnih i praktičnih gledišta Katoličke Crkve u težnji za zbližavanjem i jedinstvom kršćana. Različiti su putovi i načini međusobnog zbližavanja, razumijevanja i boljeg upoznavanja, a cilj je Kristova oporuka »da budu jedno«. Briga za to — za bolje upoznavanje, zbližavanje i sporazumijevanje u zajedničkoj želji za čvršćom povezanosti i konačnim jedinstvom, u svojevrsnoj raznolikosti — »*tiče se cijele Crkve, i vjernika i pastira, i odnosi se na svakoga prema vlastitoj sposobnosti, bilo u svagdanjem životu, bilo u teološkim i povijesnim istraživanjima*« (br. 5).

Autor ove studije o ekumenizmu dr. Ratko Perić prati i sustavno komentira stavke Dekreta. Polazeći od temeljnog načela da je Crkva Božja jedna i jedincata, izlaže osnovne zasade i praktična uputstva. Kao što i sam Dekret upućuje, posebno se zadržava na važnijim tezama: *na zajedničkoj brizi za ekumenske uspjehe, na obnovi Crkve, obraćenju srca, jedinstvu u molitvi, uzajamnom upoznavanju, ekumenskoj izobrazbi, načinu izricanja i izlaganja vjere, suradnji s odijeljenom braćom...* Držeći se temeljnih odrednica, duha Koncila i njegove riječi, autor u svom izlaganju, kroz spomenute teze, daje doktrinarni i pastoralno-praktični poticaj zdravim ekumenskim nastojanjima; izlaže autentične poruke koncilskih otaca.

Posebna vrijednost ovog Dekreta, što komentator vjerodostojno slijedi, jest njegov pozitivni pristup odvojenoj braći, Crkvama na Istoku i Zapadu, koje su odijeljene od Rimske Crkve. Riječ je iskrena i otvorena, ali je toplo kršćanski ekumenski rečena. Te Crkve dijele s nama stvarnost Božje poruke, Božje Riječi i milosnog sakramentalnog života. Makar ima razlika, one nisu takve da bismo smjeli zaboraviti na Kristovu velikosvećeničku molitvu o brizi i težnji za zajedništvom i jedinstvom.

U nastavku autor govori o povijesnom razvoju Dekreta, o preinakama osnovnog teksta, zatim o ekumenizmu na našem tlu i ekumenskim aspektima novog Zakonika kanonskog prava. To ovoj studiji o koncilskom dekretu daje širu dimenziju ekumenskih događanja i pravnog usmjerenja, pri čemu se posebno ističe potreba odgoja svećeničkih kandidata u ekumenskom duhu.

Naš je ekumenizam s ovom radnjom — naša teologija i Crkva — dobio ne samo stručni komentar i praktičnu razradu saborskog dekreta, nego i nova osvijetljenja ekumenskog pokreta, biblijsku, teološku i eklezijalnu potporu i opravdanost, te time i novi poticaj za nova nastojanja: nadahnuće i uporište da svi zajedno svjesno i odgovorno podupiremo i ostvarujemo Kristovu želju: da svi budemo jedno.

* * *

Druga je studija u ovom izdanju posvećena drugom saborskom dokumentu: Dekretu o istočnim katoličkim Crkvama. Obradio ga je, kako smo napomenuli, Michal Lacko, profesor povijesti na Papinskom orijentalnom institutu i Gregorijani, vrstan znalac općih prilika i eklezijalne problematike Istočnih Crkava, koje su u zajedništvu s Rimskim biskupom.

Dekret je pisan u duhu koncilskih načela i poznatih ekumenskih gibanja. S obzirom na povijesna kretanja i položaj istočnih katoličkih Crkava, ovaj je Dekret u svojim temeljnim odrednicama blizak Dekretu o ekumenizmu; i on je ekumenski intoniran.

Koncilski su oci jasno izrazili poštovanje prema duhovnoj baštini Istoka. Po toj su baštini istočne katoličke Crkve vrlo značajne. One su integralni dio Božjega naroda, a istodobno svaka od njih ima svoje posebnosti, svoju raznolikost u jedinstvu općeg katoliciteta Crkve Kristove. Posebno su značajni njihovi obredi i vlastite predaje, liturgijska i disciplinska autonomija. Zajedništvo vjere i nauka ne umanjuje im pluralizam opsluživanja i izražavanja povijesnih tradicija i posebnosti, kršćanskog jedinstva u raznolikosti.

Autor se najprije zadržava na ishodištu i oblikovanju Dekreta, u duhu vremena i konkretnih potreba. Nakon toga slijedi i osvjetljuje saborski tekst: upozorava na važnija mjesta, na načelna stajališta i glavne upute; analizira ih i komentira. U više poglavlja ističe teološko-eklezijalne principe kroz raznolikost obreda i jedinstvo Crkve (str. 230—240). Sliedeći duh i slovo Dekreta upozorava na važnost i bogatstvo istočnih tradicija, na duhovne predaje i povijesne tokove razvoja: potvrđuje koncilске odredbe kako ih treba poštivati, primjenjivati u praksi i vjerno čuvati.

Posebno poglavlje raspravlja o istočnim patrijarhatima, o njihovoj povijesnoj i sadašnjoj važnosti i ulozi; zatim o časti, pravima i vlasti patrijarha. »Sam izraz istočni patrijarh — kaže Dekret — označuje biskupa, kojemu... pripada jurisdikcija nad svim biskupima, pa i metropolitima, nad klerom i svim narodom vlastitog područja ili obreda« (br. 7; str. 127, usp. str. 167—181).

Sakramenti su u Crkvi isti. Istočne katoličke Crkve imaju i opslužuju svih sedam Kristovih sakramenata. Obredi su im, međutim, vlastiti. U raznolikosti obreda ostvaruju se iste tajne, prisutnost i djelovanje iste milosti. To se, naravno, odnosi na sve bogoštovlje, na upotrebu jezika i način vršenja svete službe, na liturgiju.

Dekret se posebno osvrće na ulogu istočnih katoličkih Crkava i na njihove veze s odijeljenom braćom. Kao i cijela Crkva Kristova tako i istočne katoličke Crkve trebaju promicati jedinstvo, ekumenski duh i, u granicama svojih mogućnosti i prava, suradnju sve do dopuštenih načina sudjelovanja u zajedničkom sakramentalnom životu (communicatio in sacris; usp. str. 344—357).

Međusobna povezanost ekumenskog gibanja i povijesnog značenja jedinstva istočnih katoličkih Crkava s Katoličkom Crkvom činila je da su ova dva koncilska dekreta u nekim svojim aspektima bliski i povezani. Oba su s jedne strane važan doprinos Sabora kršćanskom zajedničkom životu i ekumenskim nastojanjima, dok su s druge, u svojim komentarima, zahvaljujući spomenutim studijama, pouka i poticaj za njihovu svakodnevnu praksu i dublja životna uprisutnjenja, i u našoj domovinskoj Crkvi.

HRVATSKA CRKVA SV. JERONIMA U RIMU

Ante Mateljan

U okviru proslava 400. godišnjice hrvatske crkve sv. Jeronima u Rimu je održan simpozij na kojem je šesnaest predavača prikazalo povijest, značenje, umjetničku vrijednost i pastoralni rad crkve koju prije 400 godina podiže papa hrvatskog podrijetla Siksto V. Simpozij je održan, kao peti u nizu simpozija organiziranih od hrvatske zajednice u Rimu, u dvorani samostana Svetih XII Apostola, zajednice franjevac konventualaca kojoj je pripadao i sam Papa Siksto V. Kroz dva dana, iako u vrijeme uskrasnih praznika, predavanjima je prisustvovao lijep broj slušatelja, uglavnom svećenika i časnih sestara Hrvata koji borave u Rimu i Talijana, prijatelja naše crkve i ljubitelja povijesti i umjetnosti. Simpoziju su prisustvovali i nadbiskup sarajevski dr. Marko Jožinović i nekadašnji rektor zavoda sv. Jeronima dr. Đuro Kokša, pomoćni biskup zagrebački, koji je ujedno bio i prvi predavač na simpoziju.

Svaki katolički narod želi imati svoju nacionalnu crkvu u središtu katoličanstva, u Rimu. Hrvatski je narod to imao od davnina. Već 1453. godine papa Nikola V. daje hrvatskoj bratovštini u Rimu crkvicu sv. Marine da uz nju podigne gostinjac. Popravljena crkva biva posvećena sv. Jeronimu. Papa Pio V. podiže je na kardinalski naslov kojoj će drugi naslovnik biti budući papa Siksto V. kardinal Felice Peretti da Montalto. Kada je postao papa, Siksto V. nije zaboravio hrvatsku zajednicu već podiže iz temelja novu, veću i ljepšu crkvu kao svoj dar narodu iz kojega je potekao. Ta crkva stoji i danas kao svjedočanstvo jednog vremena i kao znak trajne veze Rimske biskupske stolice i katoličke Crkve u hrvatskom narodu.

Uvodno predavanje na ovom simpoziju, Nacionalna oznaka hrvatske crkve sv. Jeronima, održao je mons. Đuro Kokša. Iznio je značenje i važnost ove crkve, kaptola, bratovštine i zavoda za domovinsku crkvu. Spomenuo je i pojedina imena (Fantino della Valle, bosanska kraljica Katarina, J. J. Strossmayer) povijesno vezana uz crkvu sv. Jeronima, kardinale naslovnike hrvatskog podrijetla (Felice Peretti; Leopold Kolunić/Kollonitz; Franjo Kuharić) i hrvatske umjetnike koji su ostavili svoja djela, bilo u crkvi bilo u Zavodu sv. Jeronima. Uz to ne treba zaboraviti ni značenje staroslavenske službe Božje slavljene ovdje, usred Rima.